

Plnění standardu veřejných knihovnických a informačních služeb v knihovnách Zlínského kraje v roce 2022

Vyhodnocení plnění standardu veřejných knihovnických a informačních služeb (dále jen VKIS) vychází z aktualizovaného Metodického pokynu Ministerstva kultury České republiky k vymezení standardu VKIS poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky¹.

Hodnoty indikátorů stanovených standardem jsou definovány jako optimální, což znamená, že jejich dosažení garantuje dobré podmínky pro poskytování služeb uživatelům knihoven.

Pro účely vyhodnocení standardu krajská knihovna využila statistická data o činnosti veřejných knihoven Zlínského kraje za rok 2022.

Standard knihovnických služeb vymezují následující kategorie a indikátory.

Vymezení jednotlivých standardů

Ukazatele jsou uváděny v osmi velikostních kategoriích obcí – viz tabulka:

	Kategorie obcí							
	1	2	3	4	5	6	7	8
	do 500 ob.	do 1000 ob.	do 3000 ob.	do 5000 ob.	do 10000 ob.	do 20000 ob.	do 40000 ob.	nad 40000 ob.
Provozní doba knihovny týdně	4–10 hod.	5–15 hod.	15–23 hod.	23–28 hod.	28–40 hod.	40–45 hod.	45–50 hod.	50 a více hod.
Studijní místa	4–5	6–8	9–10	10–18	20–28	28–70	70–120	120 a více
Přístup k internetu (počet stanic)*	1–2	2	2–3	3–5	5–10	10–15	15–20	20 a více
Vzdělávací, kulturní a komunitní aktivity knihoven	4–6	6–20	20–40	40–80	80–150	150–300	300–600	600–1100
Plocha knihovny	60 m ² na 1000 obyvatel							
Elektronický katalog na	Obce nad 500 obyvatel mají on-line katalog.							

¹ Standard pro dobrou knihovnu: metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky. 4. přepracované vydání. Praha: Národní knihovna České republiky - Knihovnický institut, 2020. 13 stran. ISBN 978-80-7050-725-4.

internetu	
Tvorba knihovního fondu²	30–45 Kč / 1 obyvatel 7 % roční obnovy fondu ve volném výběru
Umístění knihovny v obci	Umístění knihovny v centru sídelního útvaru nebo v blízkosti centra. (docházková vzdálenost max. 15 minut pěší chůze nebo jízdy veřejným dopravním prostředkem hromadné dopravy nebo autem).
Webová prezentace knihovny	Mají splňovat všechny kategorie.
Pracovníci knihovny a jejich vzdělávání	48 hodin odborného vzdělávání na jednoho pracovníka 8 hodin v knihovnách s provozní dobou menší než 15 hodin.
Měření spokojenosti uživ.	Zjišťuje se každých 5 let pomocí standardizovaného dotazníku (ankety).

* Pokud knihovna nabízí připojení pomocí wifi, počet veřejně přístupných stanic je možné snížit.

Plnění sledovaných kritérií v roce 2022

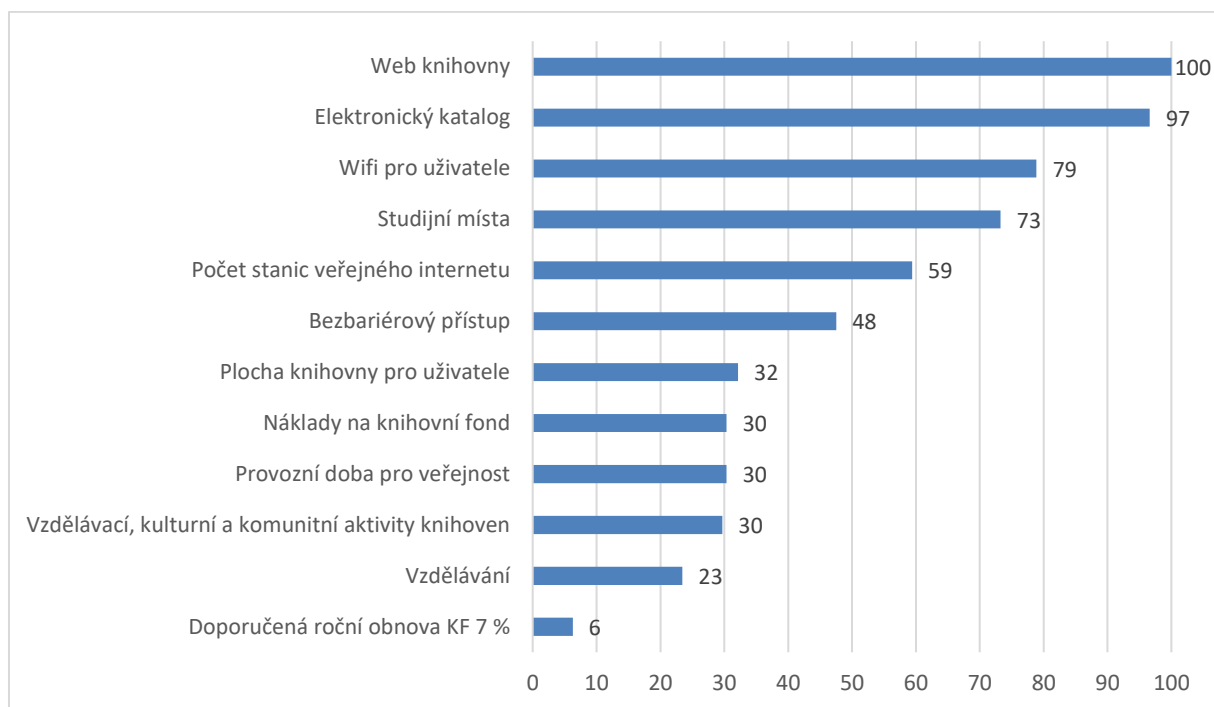
V následujících tabulkách jsou vyhodnoceny všechny výše uvedené standardy kromě umístění knihovny v obci. Standard elektronický katalog je podle metodického pokynu vyhodnocován jen u knihoven v obcích nad 500 obyvatel a plocha knihovny je sledována jen u větších knihoven – v obcích nad 1000 obyvatel.

² Viz *Standard pro dobrý knihovní fond: metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu doplňování a aktualizace knihovního fondu pro knihovny zřizované a/nebo provozované obcemi na území České republiky*. 1. vydání. Praha: Národní knihovna České republiky - Knihovnický institut, 2017. 20 stran. ISBN 978-80-7050-689-9.

Počty knihoven Zlínského kraje, které splnily jednotlivé standardy v roce 2022

Kritérium	Doporučeno pro	Počet knihoven, u nichž se kritérium sleduje	Splnilo knihoven	Splnilo %
Web knihovny	všechny knihovny	303	302	99,7
Elektronický katalog	knihovny v obcích nad 500 obyvatel	207	200	97
Wifi pro uživatele	všechny knihovny	303	239	79
Studijní místa	všechny knihovny	303	222	73
Počet stanic veřejného internetu	všechny knihovny	303	180	59
Bezbariérový přístup	všechny knihovny	303	144	48
Plocha knihovny pro uživatele	knihovny v obcích nad 1000 obyvatel	112	36	32
Provozní doba pro veřejnost	všechny knihovny	303	92	30
Náklady na knihovní fond	všechny knihovny	303	92	30
Vzdělávací, kulturní a komunitní aktivity knihoven	všechny knihovny	303	90	30
Vzdělávání	všechny knihovny	303	71	23
Doporučená roční obnova knihovního fondu: 7 %	všechny knihovny	303	19	6
Měření spokojenosti uživatelů knihovny	všechny knihovny	303	1	0

Procento knihoven kraje, které plní jednotlivé standardy

Vývoj plnění standardů v letech 2018–2022

	Splnilo knihoven				
	2018	2019	2020	2021	2022
Provozní doba knihovny pro veřejnost týdně	81	93	92	95	92
Náklady na knihovní fond	80	81	76	84	92
% obnovy knihovního fondu	24	116	102	106	19
Plocha knihovny pro uživatele	35	34	34	35	36
Bezbariérový přístup	123	132	133	139	144
Počet studijních míst pro uživatele	221	226	223	221	222
Počet stanic veřejného internetu	208	199	195	193	180
Wifi připojení	188	203	216	222	239
Elektronický katalog	198	200	198	197	200
Vzdělávání	46	40	17	38	71
Vzdělávací, kulturní a komunitní aktivity knihoven	-	104	41	44	90
Měření spokojenosti uživatelů knihovny	-	-	8	193	1

Standard provozní doby knihovny pro veřejnost nesplňuje stále mnoho knihoven – 70 %, což jsou především knihovny menších obcí. Nejméně knihoven plní standard v kategorii číslo 2 (500–1000 obyvatel), kde má jen 20 % knihoven otevřeno minimálně 5 hodin týdně.

Doporučené **náklady na knihovní fond** (30 Kč na obyvatele obce) splnilo 92 knihoven, což je o 8 knihoven víc než v předchozím roce. Tento standard splnilo 30 % knihoven.

Doporučenou roční obnovu knihovního fondu ve volném výběru (7 %) vykazalo 19 knihoven, což je velký meziroční pokles. V plnění tohoto standardu se projevil velký nárůst cen knih, který se odráží v počtu přírůstků dokumentů v knihovnách.

Obecní knihovny jsou zpravidla umístěny v centru obce. Nejčastěji je to v budovách obecních úřadů, mateřských a základních škol. V roce 2022 přibylo pět knihoven, které vybudovaly nebo v nových prostorách získaly **bezbariérový přístup**.

Počet knihoven, které naplní standard plochy knihovny pro uživatele, se již několik let víceméně nemění a plní ho téměř třetina knihoven v obcích nad 1 000 obyvatel, u kterých se tento standard sleduje.

Doporučený **počet studijních míst** plní poslední 3 roky téměř stejný počet knihoven (73 % všech knihoven tento standard plní).

Klesá počet internetových stanic v knihovnách, což je dáno, jednak menším využitím těchto PC a také nárůstem knihoven s wifi připojením. **Standard počtu stanic veřejného internetu** splnilo 180 knihoven, celkem 239 knihoven má **připojení k wifi**. Meziročně přibylo 17 knihoven s wifi připojením.

Standard **web knihovny** plní všechny knihovny kromě knihovny v obci Mrlínek. Pokud jde o **on-line katalogy** vystavené na internetu, zbývá ještě sedm obcí nad 500 obyvatel v kraji, které katalog na internetu nemají.

Vzdělávací, kulturní a komunitní aktivity knihovny pořádaly podstatně více, oproti předchozímu roku, kde byly v platnosti omezení kvůli pandemii koronaviru. Standard počtu aktivit splnilo 90 knihoven, tj. 30 % všech knihoven. V kategorii nejmenších knihoven (v obcích do 500 obyvatel) standard splnilo jen 20 % knihoven. Největší knihovny kraje (ve městech od 20 000 obyvatel) tento standard splnily všechny.

Standard vzdělávání splnilo 71 knihoven, což je velký nárůst oproti předchozímu roku, kdy vykazalo příslušný počet hodin vzdělávání jen 38 knihoven. Standard plní především menší knihovny. V knihovnách s více pracovníky knihovníci standard 48 hodin profesního vzdělávání ročně všichni odborní pracovníci neplní.

V roce 2023 prováděla **průzkum spokojenosti se svými službami** jen Městská knihovna Josefa Čižmáře ve Vizovicích. Většina knihoven kraje průzkum uskutečnila v předchozím roce, kdy byla především malým knihovnám poskytnuta pomoc s tvorbou i vyhodnocení ankety. Spokojenost uživatelů se zjišťuje pravidelně každých 5 let pomocí standardizovaného dotazníku.

Všechny standardy sledované u dané velikostní kategorie **splnily** dvě neprofesionální knihovny obcí:

- **Nítkovice**
- **Provodov**

Všechny standardy až na jeden splnily:

- A. Profesionální knihovny:
 - Knihovna Halenkov
 - Městská knihovna Slavičín
- B. Neprofesionální knihovny obcí:
 - Rusava
 - Veselá
 - Němčice
 - Haluzice
 - Loučka
 - Rudimov

Výše uvedené knihovny poskytují svým uživatelům dobré podmínky pro poskytování knihovnických služeb.

Bohužel, čtyři knihovny v kategorii 3 (obce s počtem obyvatel 1 001–3 000) plní jen jeden ze sledovaných standardů. Zde je patrné mírné zlepšení, protože v roce 2022 splnilo jen jeden standard osm obcí.

Plnění standardů podle velikostních kategorií knihoven

		Knihovny v kraji, které plní	do 500	501 - 1000	1 001 – 3 000	3 001 – 5 000	5 001 - 10 000	10 001 - 20 000	20 001 - 40 000	více než 40 000
Kategorie podle počtu obyvatel			1	2	3	4	5	6	7	8
Počet knihoven celkem		303	96	95	81	13	9	4	4	1
Bezbariérový přístup	Počet knihoven s bezbariérovým přístupem	144	35	42	44	8	7	3	4	1
Wifi pro uživatele	Počet knihoven s wifi	239	71	70	67	13	9	4	4	1
Provozní doba pro veřejnost	Hodnocení ANO	92	30	19	21	9	7	2	3	1
Náklady na knih. fond	Hodnocení ANO	92	29	20	24	5	7	2	4	1
Obnova knih. fondu, min. 7 %	Hodnocení ANO	19	6	12	1	0	0	0	0	0
Plocha knihovny, min. 60 m²/1000 obyv.	Hodnocení ANO u obcí nad 1 000 ob.	36	-	-	27	4	3	1	1	0
Studijní místa	Hodnocení ANO	222	78	60	53	13	9	4	4	1
Přístup k internetu	Hodnocení ANO	180	94	23	41	10	5	2	4	1
Web knihovny	Hodnocení ANO	302	95	95	81	13	9	4	4	1
El. katalog na internetu	Hodnocení ANO u obcí nad 500 ob.	200	-	90	79	13	9	4	4	1
Vzděl., kult. a komunitní aktivity	Hodnocení ANO	90	19	34	19	5	5	3	4	1
Vzdělávání pracovníků knihovny	Hodnocení ANO	71	19	21	26	2	2	1	0	0

Závěr

Krajská knihovna každoročně sleduje plnění standardů a výsledky prezentuje na poradách a seminářích určených knihovníkům kraje, při jednáních s provozovateli knihoven a na www.kfbz.cz v sekci Knihovnam. Získaná data jsou také zasílána do Národní knihovny ČR, která získaná data využívá k dalšímu rozvoji knihoven, například k jednání o grantových programech.

Zřizovatelé knihoven, které neplní většinu standardů, budou o plnění jednotlivých standardů informováni a upozorněni na důvody pro zlepšování služeb svých knihoven.

Zpracovala Ing. Jana Tomancová, 21. 4. 2023

Přílohy

1. Plnění standardů VKIS v roce 2022 – okres Kroměříž
2. Plnění standardů VKIS v roce 2022 – okres Uherské Hradiště
3. Plnění standardů VKIS v roce 2022 – okres Vsetín
4. Plnění standardů VKIS v roce 2022 – okres Zlín